

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: **C. G. DISSESCU**

PRIM-REDACTOR: **V. ATHANASOVICI**

Redactori: **PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU**
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : STRADA PARIS, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechi 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul post

S U M A R

Tendințe noi în dreptul comercial (Conferință ținută la Cercul de studii economice și financiare) de I. M. Vasilescu, doctor în drept din Roma, avocat.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I:* Ministerul Domeniilor cu Nastasia N. Coman și altul. — *Secțiunea III:* Primăria Capitalei cu Leanea I. Dumitru și altul.

Curtea de apel din București, secțiunea III: Soții V. Costinescu.

Curtea de apel din Craiova, secțiunea II: Ministerul Domeniilor cu Ion Ilie Dobrin.

JURISPRUDENȚA STRAINA. — *Casațiunea franceză.* — Observațiune de S. R.

Tendințe noi în dreptul comercial

(Conferință ținută la Cercul de studii economice și financiare)

Dreptul comercial nu formă un drept aparte în timpul Romanilor, el nu naște decât mult mai târziu, datorită regulilor restrictive ale dreptului canonic, care reglementă relațiunile dintre oameni în evul mediu. Prin urmare, el este născut din nevoia practicii comerciale și va purta pecetia cauzei care l-a născut în tot cursul vieții sale fiind prin excelență un drept de observație a realității.

Se cunoaște cât era de stânjenit comerțul în evul mediu, nu numai din cauza nesiguranței generale ce domnea în acele timpuri, dar și din cauza regulilor de drept impuse de biserică; este destul a reaminti că dobânda era considerată ca un fapt ilicit, ca să se convingă oricine la ce se reducea creditul, ori un comerț fără credit este ca un arbore fără sevă, ca un copil născut neviabil.

De cătușele strimte ale dreptului canonic, comercianții au căutat să se desfacă și au format prin puterea obiceiurilor un nou drept care mergea paralel cu cel oficial.

Acelor mici republici italiene le revine și meritul formării dreptului comercial și ele ne-au lăsat pe lângă pânzele lui Rafael sau Tiziano, pe lângă sculpturile lui Michel Angelo sau Bernini, pe lângă operele lui Dante sau Petrarca și operele lui Stracha, Casaregis și alții, opere juridice de o valoare netăgăduită și cari și astăzi după sute de ani pot servi cu succes la deslegarea controverselor.

Dar acest drept care s'a născut, după cum am arătat, din impulsul însuși al vieții comerciale, s'a desvoltat cu aceeași repeziune cu care s'a desvoltat și civilizația omenească. Și desigur că nu este nici o altă parte a legislațiunei asupra căreia civilizația să-și aibă influența sa imediată și așa de intensă. Descoperirile științifice, aplicațiunea lor la industrie, mijloacele repezi de comunicație, înmulțirea sistemelor de credit au dat și dau viață la noi raporturi și interese cari măresc mișcarea comercială; dar cari în același timp produc nevoia unor noi dispozițiuni legislative, astfel că modificând și îmbunătățind încetinciu pe cele vechi dau formule juridice noi acestei mișcări fără sfârșit a vieții sociale. Din aceste cauze legislațiile comerciale sunt acele cari exigează în epoca noastră îngrijirea cea mai asiduă și cea mai frecventă a legiuitorului.

Faptele regulate de dreptul civil pot fi conside-

rate mai mult sau mai puțin ca constante, pe când faptele comerciale nasc, variază și se transformă încontinuu, fiind în strânsă legătură cu progresul industrial și economic. Și cât de mare este acest progres ne putem da seama imediat, aruncând o privire asupra trecutului medieval unde vom vedea producția restrânsă mai mult la consumul intern, câte odată chiar limitată spre a nu se da loc la concurență, transporturile maritime încredințate unei navigații imperfecte, cele terestre aproape inexistente, comerțul internațional isbit de taxe vamale impuse fără nici un criteriu științific și în majoritatea cazurilor mărginit la epocile îndepărtate ale bălciurilor, și făcând o comparație cu starea actuală, când forțele necunoscute în trecut ale aburului și electricității au fost puse în serviciul comerțului, când s'a găsit un sistem rațional de a se strânge pentru un singur scop capitaluri enorme: societățile anonime, când există un credit internațional urgent la dispoziția tuturor întreprinderilor comerciale. Față de acest progres necontestat, este evident că și regulile cari guvernează această activitate să ia o dezvoltare în raport direct cu ea. Astfel că veți găsi în dreptul comercial o mai repede judecare a pricinelor, o mai mare ușurință în administrarea probelor, un sistem mai practic de reprezentanță, și o mai echitabilă și imediată executare a debitorilor insolvari.

Dar chiar modul de interpretare al dreptului comercial este în plin progres, căci în ultimele decenii dela Goldschmidt în Germania și Vivante în Italia, s'a lăsat la o parte discuțiunile abstracte și metafizice, înlocuindu-le cu observațiunea practicei mercantile, esența faptelor comerciale devenind cea mai importantă sursă de drept. Astfel fiind, dreptul comercial a devenit un drept trăit, și în orice caz în mai strânsă legătură cu realitatea vieții.

* * *

Consecința a fost că actualmente mai toată activitatea omenească este pusă sub regulile acestui drept și zilnic noi, cari nu suntem comercianți, facem fapte cari după lege sunt comerciale și sunt supuse regulilor comerciale.

Faptul că îți plasezi economice cumpărând acțiuni ale unei societăți, faptul că pentru nevoile casnice te împrumuți semnând o cambie, sunt fapte de comerț și dacă le faci ești supus regulilor comerciale; faptul

că faci o călătorie de plăcere dela Constanța la Constantinopol cu vaporul, sau că cumperi un bilet de drum de fer, sunt fapte de comerț și orice conflicte s'ar ivi cu ocazia acestor călătorii vor fi judecate după legea comercială. Dar mai mult, orice contract făcut cu un comerciant cu privire la comerțul ce îl exercită este supus regulilor comerciale și pentru partea contractantă necomerciantă.

Bine înțeles, această întindere a dreptului comercial asupra celei mai mari activități omenești are explicație, ea fiind datorită avantajelor ce le prezintă acest drept față de dreptul civil, un drept mult mai greoi.

În multe cazuri însăși contractanții convinși de avantajele acestui drept caută să dea contractelor lor o formă care să intre sub egida dreptului comercial. Pentru a evidenția exactitatea acestei afirmațiuni este destul a da un sigur exemplu: societățile comerciale. Cine nu cunoaște avântul ce a luat în timpurile noastre societățile anonime, aceste mari organisme colective cu ajutorul cărora s'au putut aduna capitaluri enorme cu cari se întreprind afaceri ce unui singur particular i s'ar părea prea îndrăznețe și cari ajută astfel la progresul omeniței împărțind riscurile la un număr imens de acționari? Ei bine, pentru garantarea vieții regulate a acestor societăți, legiuitorul comercial le-a dat o organizație proprie, acordându-le avantaje pe cari nu le au societățile civile, este destul să amintim unul, poate cel mai mare: acordarea personalității juridice prin simplul fapt al constituției. Mulțumită acestor avantaje, astăzi toți acei ce vor să formeze o societate, indiferent de scopul ei civil sau comercial, îi dau forma unei societăți comerciale supunând-o regulilor codului comercial.

Această tendință atât a legiuitorului cât și a contractanților de a prefera în reglementarea obligațiilor omenești regulile comerciale a fost observată de distinși juriști cari au emis părerea unificării dreptului privat.

Nu voi discuta în amănunțime obiecțiunile cari se fac și argumentele ce se aduc pentru sau contra acestei unificări, această discuțiune nu ar intra în cadrul unei simple conferințe. Mă mărginesc numai a arăta că una dintre noile tendințe în dreptul comercial este unificarea dreptului privat, adică posibilitatea de a se regula cu aceeași teorie generală de

drept toate raporturile private între toți cetățenii, fie comercianți fie necomercianți.

Această tendință este conformă spiritului modern, căci dacă separațiunea dintre ramurile dreptului privat avea o rațiune de a fi în evul mediu când există separațiune de clase și când comercianții formau o clasă aparte cu regulile ei speciale, ea nu mai are nici un cuvânt de a fi astăzi când diferențierea de clase nu mai există și când comerțul putând fi exercitat de oricine, el se întinde în toată activitatea omenească. Principiul egalității dintre oameni cere ca această separațiune să nu mai existe și impune o unificare a dreptului obligațiunilor, căci nu are sens ca o clasă de oameni și o serie de afaceri să fie favorizate de o legiuire mai avantajoasă.

Unificarea dreptului privat a fost susținută cu multă tărie de Vivante, urmat fiind în Italia de Boffio, Sraffa și alții, în Franța de Ch. Laurent și Huvelin, în Germania de Molengraft. Ea a luat ființă în Elveția prin promulgarea codului unic al obligațiunilor, a existat în totdeauna în Anglia și America.

* * *

O consecință a unificării codului obligațiunilor ar fi întinderea falimentului la civili. Cu toate acestea, și s'ar părea poate paradoxal, în multe țări unde această unificare nu există, falimentul a fost întins încă de mult la civili, astfel este în Germania, Austria, Spania, Olanda, Danemarca și Suedia. Însă, în materie de legislație, aceasta nu este de loc paradoxal, deoarece înființarea instituțiilor juridice nu este datorită în prim rând cursului firesc și logic, ci necesității imediate. Și de sigur una dintre necesitățile imediate în societatea modernă este întinderea falimentului și la civili.

Instituțiunea falimentului nu are un scop penal, ea are un scop de apărare atât a debitorului insolvent cât și a creditorilor de bună credință. Sancțiunile penale ce îl însoțesc nici nu există în toate legislațiile, astfel în Anglia, unde falimentul se consideră ca o adevărată nenorocire, judecătorul poate chiar ertă debitorului restul datorilor și îl redă astfel activității. (Nu proconizez acest sistem și la noi, căci din nenorocire nu avem încă nici comercianții nici judecătorii englezi).

Falimentul este o operă de justiție socială, căci

prin mijlocul lui, în fața patrimoniului aceluia ce nu își plătește datoriile, toți creditorii vor avea drepturi egale, și acel patrimoniu se va împărți proporțional între ei.

El este creat, după cum am spus, pentru apărarea creditorilor de bună credință, căci prin executarea singulară din dreptul civil se favorizează creditorul mai apropiat sau mai exigent în dauna celui mai depărtat sau mai bine voitor; prin executarea singulară un singur creditor se poate acoperi de toată datoria în dauna tutulor celorlalți. El este creat pentru apărarea debitorului insolvent, căci cu ajutorul lui scapă de continua hărțuală a creditorilor și are și posibilitatea concordatului și a reabilitării.

Prin urmare, din punctul de vedere al echității este necesar ca procedura colectivă a falimentului să se aplice tutulor debitorilor insolvenți. Aceasta este tot atât de necesar și din punctul de vedere al măririi creditului necomercianților, ceace ar da naștere unei activități economice mai intense, mai cu seamă în ceace privește agricultura. Și putem constata că legiuitorii și juriștii s'au convins de această necesitate și una din tendințele actuale este ca falimentul comercial să se întindă și la civili.

* * *

În toate timpurile transacțiunile comerciale n'au fost mărginite în hotarele statelor, ele în totdeauna au fost internaționale, dar astăzi putem zice că pentru comercianți, mulțumită telegrafului și forței aburului, distanțele și hotarele nu mai există. Zilnic se savârșesc milioane de contracte între comercianți din țări diferite, zilnic se emit efecte de credit asupra străinătății; iar capitaluri străne într'un stat sunt întrebuințate în întreprinderi în alte state cari câte odată se află la depărtări de mii de leghe.

Este evident ca în toate relațiunile omenești și în relațiunile internaționale dintre comercianți să nască deseori conflicte ce trebuiesc rezolvate de justiție; dar rezolvarea acestor conflicte se face de multe ori cu multă dificultate dată fiind diferența de legislație dintre diferitele țări. Aceste dificultăți au fost simțite mai cu seamă în materie cambială, lucru explicabil, dreptul cambial fiind un drept prin excelență formal și tocmai în ceace privește forma existând trei sisteme cu diferențe esențiale: sistemul germano-italian, sistemul francez și sistemul englez.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 4 Martie 1913

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Ministerul Domeniilor cu Nastasia N. Coman și altul

PRESCRIPTIE. — ÎNTRERUPERE CIVILA. — RECUNOAȘTERE VOLUNTARĂ. — ART. 1865 AL. 3 C. CIVIL.

PRESCRIPTIE. — PLATA DE CHIRIE DE CĂTRE POSESOR. — RECUNOAȘTERE VOLUNTARĂ. — ART. 1865 AL. 3 C. CIVIL.

1° Potrivit art. 1865 al. 3 cod. civil, întreruperea civilă a prescripției se poate opera prin recunoașterea voluntară de către debitor sau posesor a drepturilor celui contra căruia prescrie.

2° Plata unor sume de bani făcută cu titlu de chirie de către posesor unor agenți ai Statului care se pretinde proprietarul bunului sedat, constituie o recunoaștere voluntară în sensul art. 1865 cod. civil, care întrerupe cursul prescripției.

No. 187.— Casată, în urma recursului făcut de Ministerul Agriculturii și Domeniilor, sentința tribunalului Neamț No. 121 din 1910 dată în proces cu Nastasia N. Coman și alta.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l' consilier Al. Alessiu.

S'a ascultat d-l' avocat Popescu, pentru recurent, în susținerea motivului de casare, în lipsa intimațiilor.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare:

«Exces de putere, violarea art. 1685 aliniatul 3, cod civil și art. 20 din legea de urmărire. Înaintea tribunalului Statul spre a stabili că s'a întrerupt prescripția invocată de intimat, s'a prevalat de recunoașterea făcută de intimat la prima instanță cum că în adevăr a plătit Statului chirie pentru terenul uzurpat, la care intimatul opune verbal fără să aducă vre un fel de dovadă cum că percepția a încasat chiria din eroare și forțat.

«La această temeinică argumentare a Statului, tribunalul prin exces de putere, violarea art. 1685 aliniatul III c. civ. și art. 20 din legea de urmărire, răspunde că, dacă Statul prin agenții săi a încasat o dare de la pârât și dacă pârâtul a plătit această dare, aceasta nu înseamnă că dânsul a recunoscut drepturile Statului, întrucât în fapt nici nu s'ar fi putut opune la plata sumelor cerute de agenții de urmărire. Cum însă art. 20 din legea de urmărire spune că cei ce se socotesc a fi urmăriți pe nedrept a plăti vre un fel de dare către Stat sau arezi, etc au dreptul a face contestație la urmă-

Conducătorii statelor observând că aceste diferențieri în deosebitele legislațiuni comerciale produc o oarecare nesiguranță a tranzacțiunilor, ceea ce aduce un prejudiciu enorm comerțului internațional, au înțeles nevoia unei singure legiuri internaționale în materie comercială și au făcut un prim pas întru înfăptuirea acesteia în anul 1910 când a fost convocată la Haga o conferință internațională pentru unificarea dreptului cambial.

La această conferință au luat parte 32 de state, și trebuie să constatăm cu regret, că dintre statele europene numai România și Grecia au excelat prin absența lor. Nu voiu face nici o apreciere personală asupra lipsei noastre de la această conferință, însă nu mă pot opri a vă citi părerea delegatului Italiei de la această conferință, fostul meu profesor Cesare Vivante, de oarece această părere mi se pare foarte justă și este în același timp imparțială. Iată ce îmi scrie d-l' Vivante răspunzându-mi la întrebarea mea: dacă România a fost reprezentată la conferință.

„Cu regret nu. Asistau Serbia, Muntenegru, Ungarie, Turcia, dar România asistă numai în dorința noastră. Probabil că rezoluțiunile nu ar fi fost schimbate cu mult prin prezența unui delegat român, deoarece asupra punctelor esențiale am fost de acord și divergențele de detaliu au fost rezolvate cu echitate, după exigențele tehnice ale materiei. Dar este o datorie a tuturor statelor civilizate de a concura la această operă colectivă de colaborare juridică; pentru-că dacă toate statele s'ar lăsa pe lucru altuia, ar încetă posibilitatea oricărui progres“.

Conferința de la Haga a elaborat un ante-proiect de lege pentru unificarea dreptului cambial. In acest ante-proiect a fost adoptat sistemul germano-italian și a rămas ca el să fie discutat de specialiștii tuturor statelor, iar în urma observațiilor ce se vor face, o nouă conferință va elabora proiectul definitiv.

* * *

Din cele espuse, tendinței noi din dreptul comercial s'ar putea în resumat arăta printr'o singură frază: *unificarea internațională a dreptului obligațiunilor*. Dacă această unificare în totalitatea ei se va transforma în fapt, este o chestiune a viitorului; însă ceea ce e sigur este că o unificare parțială în unele state s'a făcut, după cum am arătat, iar în altele este pe cale să se facă.

I. M. Vasilescu

Doctor în drept din Roma
Avocat.

rirea îndreptată în contra lor; deci intimatul avea o cale legală de a se opune la plata sumelor cerute de agenții de urmărire și dacă nu a ales-o este că a recunoscut dreptul Statului, iar tribunalul Neamțu care constată contrariu comite un exces de putere și violează citatele texte de lege».

Având în vedere că, prin sentința supusă recursului tribunalul de Neamțu a respins acțiunea intentată de Stat contra lui N. Coman, autorul intimațiilor în recurs, pentru revendicarea unui loc de 8923 m. p. pe care numitul l'a uzurpat din moșia sa Pipirigu;

Că, pentru a decide ast-fel, tribunalul declară că autorul intimațiilor a dobândit proprietatea locului în litigiu prin prescripția de 30 ani și a înlăturat o-punerea Statului că prescripția a fost întreruptă prin recunoașterea dreptului statului de către autorul intimațiilor pe motiv că potrivit art. 1865 al. 3 cod. civil, recunoașterea trebuind să fie voluntară pentru a întrerupe prescripțiunea, în speță dacă Statul a încesat prin agenții săi o dare de la pârât și dacă acesta a plătit-o, aceasta nu însemnează că dânsul a recunoscut drepturile Statului, întrucât nici nu s'ar fi putut opune la plata sumelor cerute de agenții de urmărire;

Considerând că autorul intimațiilor nu a contestat înaintea tribunalului că a plătit Statului chirie pentru locul ce revendică, dar a susținut că a plătit-o forțat, fiind-că a fost urmărit de perceptor și nu a avut ce face;

Considerând că, după art. 1865 al. III c. civ., întreruperea civilă a prescripțiunei se operă prin recunoașterea de către debitor sau posesor a drepturilor acelui contra căruia prescrie;

Că, în speță, autorul intimațiilor plătiind Statului mai mulți ani chirie pentru locul în litigiu fără să facă nici o rezervă în ce privește dreptul de proprietate al acelui loc, prin aceasta dânsul a recunoscut în mod voluntar dreptul Statului de proprietar;

Că, tribunalul nu putea să înlătore efectul ce art. 1865 al. 3 c. civ. atribue unei asemenea recunoașteri numai pe motivul că autorul intimațiilor nu s'ar fi putut opune la plata cerută de agenții de urmărire, întrucât dânsul pe lângă constatațiunea ce putea face la urmărire, putea, plătiind sumele cerute, să facă rezervele sale în privința dreptului de proprietate, rezerve pe care tribunalul nu constată că le-a făcut;

Că, prin urmare, tribunalul a violat art. 1865 al. III cod. civil, când a respins acțiunea Statului declarând că prescripția a fost împlinită în favoarea intimațiilor deși ea a fost întreruptă prin recunoașterea voluntară a autorului lor.

Pentru aceste motive, casează.

SECȚIUNEA III

Audiența dela 12 Februarie 1913

Președința d-lui G. P. Petrescu, președinte

Primăria Capitalei cu Leanca I, Dumitru și altul

EXPROPRIERE. — DESPĂGUBIRE. — NEACCEPTAREA OFERTEL. — COMISIE DE ARBITRII. — SUMĂ MAI MARE DECÂT CEA CERUTĂ DE EXPROPRIATI. — ART. 35, 36 ȘI 51 L. DE EXPROPRIERE.

Potrivit regulilor prescrise prin art. 36 și 51 din legea de expropriere, comisiunea de arbitrii în nici un caz nu poate să fixeze un preț mai mic decât cel oferit de autoritatea expriantă, nici mai mare decât cel cerut de proprietarul expropriat.

Prin urmare, când insianța de fond majorează despăgubirea fără a ține seamă de oferta proprietarului, principalul element de apreciere și pe care dânsul nu o mai putea modifica, violează articolele sus menționate din legea de expropriere și comite un vădit exces de putere.

No. 85. — Casată, în urma recursului făcut de Primăria comunei București, deciziunea de expropriere a Curței de apel din București secția IV No. 2 din 1912, în proces cu Leanca Ioniță Dumitru și Ioniță Dumitru, S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier St. Miculescu.

S'au ascultat d-nii avocați Tașcă și Ioanițescu în dezvoltarea și combaterea motivelor de casare.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare :

«Violarea art. 36 din legea de expropriere și exces de putere. Potrivit acestui text, părțile expropriate trebuie să arate suma pretențiunei lor. Această sumă fixată, partea nu o mai poate modifica chiar de ar fi luată ca o simplă ofertă această declarație și în acest caz ea este principalul element de apreciere a indemnizărei.

«Am arătat Curței că părțile fixaseră indemnizarea la 11000 lei. Curtea dând o sumă mai mare, a violat art. 36 din legea de expropriere și a făcut și un exces de putere».

Având în vedere că din decizia de expropriere upusă recursului se constată că Primăria Capitalei,

recurentă în acest proces, a făcut apel contra hotărârei No. 95 din 3 Noembrie 1910, a comisiei de arbitri de pe lângă tribunalul Ilfov prin care a fost obligată să plătească intimaților Leanca Ioniță Dumitru și Ioniță Dumitru 12160 lei despăgubiri pentru întreg imobilul proprietatea lor în suprafață de 640 m. p. teren, clădiri și îmbunătățiri, situat în București soseaua Pantelimon No. 105, susținând între altele că la oferta ce au făcut expropriaților, aceștia au cerut în total pentru întreg imobilul expropriat suma de 11000 lei, așa că dânsa nu putea fi condamnată în orice caz decât la această sumă. Că, Curtea de apel din București secția IV judecând afacerea, a respins apelul pentru motivul că din moment ce recurenta n'a acceptat oferta expropriaților, această ofertă a căzut ca și oferta Primăriei neacceptată de expropriați;

Având în vedere că, după art. 36 din legea de expropriațiune pentru cauză de utilitate publică, proprietarii expropriați sunt datori să răspundă până în 10 zile dela notificarea ofertei ce administrația le va face conform art. 35 din acea lege, să declare înscris dacă nu se mulțumesc cu sumele ce li s'au oferit ca despăgubire și să arate suma pretențiunilor lor, iar după art. 51 care prevede sancțiunea acestui principiu, se stabilește că comisiunea arbitrală în nici un caz nu poate hotărâ un preț mai mic decât cel oferit sau mai mare decât cel cerut;

Considerând că, în speță, din actele procesului și din concluziunile orale ale părților, susținute la Curtea de fond, fiind constatat că expropriații intimați la oferta de 7098 ce li s'a făcut de Primărie ca despăgubire pentru întreg imobilul expropriat au declarat în scris că nu se mulțumesc, și că suma ce prefind este de 11000 lei, rău instanța de fond le-a acordat o sumă mai mare decât cea pretinsă de dânsii, căci ea fiind principalul element de apreciere a îndemnizării și pe care partea n'o mai putea modifica, neținând'o în seamă și majorând despăgubirile peste cuantumul ei, prin acest fapt a violat art. 36 și 51 din legea de expropriere pentru cauză de utilitate publică și a comis și un vădit exces de putere;

Că, dar, motivul de casare fiind fondat, recursul cată să fie admis.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APPEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA III

Audiența dela 29 Aprilie 1913

Președinta d-lui I. Baștea, consilier

Soții V. Costinescu

DIVORT. — SOT RECLAMANT. — MARTORI. — PROBĂ. — NEPREZENTAREA SOTULUI PENTRU ADMINISTRAREA PROBEI. — DACA CONSTITUE O DEZISTARE LA ACȚIUNE.

DIVORT. — INCHEIEREA DOSARULUI. — INCHEERE. — DACA ESTE SUSCEPTIBILĂ DE APPEL.

APPEL. — EFECT DEVOLUTIV. — PROBĂ. — NEADMITEREA LA PRIMA INSTANȚĂ. — EFECTUAREA EI ÎN APPEL.

1° Neprezentarea soțului reclamant în acțiunea de divorț, la termenul fixat pentru administrarea probei cu martori, nu constituie o dezistare la acțiunea de divorț ci numai o renunțare la efectuarea acestui preparatoriu.

2° Încheierea tribunalului prin care se încheie dosarul de divorț considerând neprezentarea soțului reclamant ca o dezistare la acțiune, fiind o hotărâre asupra fondului acțiunii, apelul asupra acestei încheeri este admisibil în principiu.

3° Apelul fiind devolutiv de instanță, partea poate cere și obține în apel încuviințarea unui preparatoriu pe care nu l-a putut administra la prima instanță.

Curtea,

Având în vedere că, în fapt, atât soțul V. Costinescu cât și soția sa și-au intentat reciproc acțiuni de divorț, acțiuni care au fost conexe prin jurnalul No. 4428 din 18 Mai 1912 al tribunalului Ilfov, secția IV, în urmă de care s'au admis în principiu ambele acțiuni și s'a încuviințat și martori în ambele, fixându-se termen de judecată pentru 21 Septembrie 1912, când s'a prezentat numai soțul care a cerut disjuncția acțiunii sale de divorț de acțiunea soției și a se ascultă martorii în acțiunea sa, iar acțiunea soției să se respingă ca nesustținută de oarece nu se prezintă în instanță.

Tribunalul prin sentința No. 96 din 21 Septembrie 1912, dispune disjuncția procesului de divorț intentat de soție de procesul de divorț intentat de soț și încheie acțiunea de divorț a soției, considerând neprezentarea soției ca o dezistare dela acțiunea sa, iar în ce privește acțiunea de divorț a soțului, după ce a

ascultat martorii, a amânat judecata acestei acțiuni în fond pentru 23 Noembrie 1912, când s'a dat sentința No. 126, prin care se admite acțiunea de divorț intentată de soț contra soției;

Având în vedere că, contra sentinței No. 96 din 1912, prin care s'a dispus închiderea acțiunii intentată de soție, s'a făcut apel în termen și în regula de soție;

Având în vedere susținerile ambelor părți;

Considerând că, pentru ziua de 21 Septembrie 1912, când s'a pronunțat sentința apelată, ambe'e părți erau chemate în efectuarea unui preparatoriu în ambele acțiuni conexe și nu în darea unei hotărâri de fond;

Că, din faptul că apelanta nu s'a prezentat la acest termen, nu rezultă alta decât o prezumție de renunțare la efectuarea preparatorului, în specie la audierea martorilor săi, pentru prima instanță;

Că, tribunalul urmă să constate faptul neprezentării părții la efectuarea preparatorului în acțiunea sa, și să se tragă consecința legală din această neprezentare la un alt termen fixat pentru judecarea fondului;

Având în vedere că prin încheierea luată de tribunal de a se închide dosarul, adică acțiunea de divorț a soției, considerând neprezentarea ca o dezistare de la acțiune, s'a dat o hotărâre asupra fondului acțiunii și ca atare apelul asupra acestei încheieri este admisibil în principiu;

Având în vedere că apelul este devolutiv de instanță, că prin urmare în apel partea poate cere și obține încuviințarea unui preparatoriu pe care nu l'a putut face la prima instanță din orice motive;

Că, în speță, din certificatul medical prezentat de soție în instanță se constată că a fost neposibilitate de a se prezenta în ziua fixată pentru audierea martorilor, iar depunerile martorilor ascultați de Curte în combaterea acestui certificat medical neputând face deplină credință Curții din cauza legăturilor de rudenie cu soțul care i-a propus, cererea soției de a se admite să se asculte din nou martorii în dovedirea acțiunii sale de divorț devine admisibilă;

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Al. Negrescu, admite în principiu apelul soției și dispune a se asculta martorii propuși.

Semnați: I. Baștea. Ar. Alexandrescu, Al Negrescu.

CURTEA DE APEL DIN CRAIOVA

SECT UNEA II

Audiența dela 12 Decembrie 1912

Președința d-lui C. Poenaru, consilier

Ministerul Domeniilor cu Ion Ilie Dobrin

REGIMUL APELOR. — RĂURI PLUTITOARE. — MORI. — INDEMNIZATIE CUVENTĂ STATULUI. — ART. 165 REG. ORGANIC. — ART. 476 COD. CIVIL.

Potrivit art. 165 din regulamentul organic și art. 476 din codul civil, care declară râurile plutitoare de domeniu public, Statul poate pretinde o indemnizație pentru uzul public dela proprietarii morilor care funcționează prin toleranță și este în drept a le desființa în contul proprietarilor când aceștia refuză plata indemnizării cerute.

Curtea,

Asupra apelului făcut în termen de către avocatul Statului din județul Dolj în numele Ministerului Domeniilor, contra sentinței tribunalului Vâlcea, secția I, No. 240 din 1912;

Având în vedere că obiectul procesului constă în acțiunea introdusă la prima instanță de către Ministerul Domeniilor, spre a fi obligat intimatul Ion Ilie Dobrin să plătească Statului chirie anuală de 50 lei pentru uzul domeniului public, cu începere dela 1 Aprilie 1902, precum și în viitor, până la desființarea morei ce intimatul are construită pe apa Oltului, declarat navigabil prin regulamentul organic; iar dacă pe viitor nu va plăti această taxă de 50 lei anual, să fie obligat intimatul a desființa această moară, iar în caz de neexecutare, să fie autorizat ministerul să facă această desființare în contul intimatului;

Având în vedere că Ministerul Domeniilor își întemeiază acest drept din acțiunea dela prima instanță pe baza art. 165 din regulamentul organic din 1832 și art. 476 cod. civil, cari declară râul Olt de râu plutitor și deci de domeniu public, ceiace constituie pentru riverani o piedecă de a face instalațiuni pe acel râu;

Considerând că dreptul Statului, care reprezintă

interesele generale, putând prin toleranță de a îngădui pe un proprietar de a uză de domeniul public, el este în drept a cere o plată de indemnizație pentru uzul domeniului public;

Considerând că, în caz de neplată și nevoința intimatului de a desființa moara, apelantul în puterea dreptului ce legea îi conferă, o poate desființa dânsul în cõntul intimatului;

Că, dar, cererea apelantului cată a se admite.

Pentru aceste motive, admite apelul, etc.

Semnați: C. Poenaru, T. A. Brăiloiu, A. Cernătescu

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CASAȚIUNEA FRANCEZĂ

— 18 Decembrie 1912 —

OBLIGAȚIUNE. — VIȚIU DE CONSIMȚIMÂNT. — EROARE DE DREPT. — ASIGURARE MUTUALĂ. — DOL. — ART. 953 SI 954 C. CIV.

Eroarea de drept poate, în regulă generală, tot așa ca și eroarea de fapt, să dea loc la anularea unui contract.

Acest pricipiu se aplică în cazul când dolul a fost cauza determinantă a adesiunii la o societate de asigurare mutuală.

(*Pand. pér. Bullet. des somm.* 1913, 1. 19),

Observațiune. — Noțiunea exactă de un lucru poate să ne scape, ne învață Savigny, sau pentrucă nu avem nici o idee de acest lucru, sau pentrucă avem o idee falsă despre dânsul. În primul caz există necunoștința (ignorantia), în cel de al doilea eroare.

Ca apreciațiune juridică, necunoștința și eroarea este unul și acelaș lucru; astfel jurisconsulții întrebunțează de ordinar cuvântul eroare, pentrucă eroarea se prezintă mai des în practică.

În drept întâmpinăm două feluri de erori: eroare de drept și eroare de fapt. Eroarea de drept se referă la o regulă de drept, la dreptul obiectiv; eroarea de fapt se referă la condițiunile cerute în fapt pentru aplicarea unei reguli de drept.

Codul civil nu face deosebire între eroarea de drept și eroarea de fapt. Aceasta rezultă clar din dispoziția art. 953 care sună astfel: «consimțământul nu este valabil când este dat prin eroare»; iar art. 954 decide că numai în două cazuri eroarea poate fi invocată cu succes, și anume: 1) când eroarea cade asupra substanței obiectului convențiunei; 2) când cade asupra persoanei a cărei considerațiune a fost cauza determinantă a convențiunei. În ambele cazuri, atât

eroarea de fapt cât și cea de drept vor putea da loc la anularea convențiunei, de vreme ce legea nu distinge (cpr. art. 993 § 1 și art. 1092 § 1) și o asemenea eroare va putea fi invocată atât pe cale de acțiune, cât și pe cale de excepțiune, destul ca aceea, care o invoacă s'o dovedească. (*V. D. Alexandrescu t. V, p. 46 urm. Cpr. G. Filitti, Despre eroarea de drept și eroarea de fapt, Dreptul din 1898, No. 52, p. 445.*)

S. R.

BULETINUL PUBLICAȚIUNILOR JUDICIARE

Grefa tribunalului Ilfov, secțiia IV c. c.

EXTRACT

D-na Victoria Dumitriu, domiciliată în comuna București, bulevardul Ferdinand 57, cu petițiunea înregistrată la No. 8231 din 2 Aprilie 1913, a intentat acțiune de divorț contra soțului său Mihail Dumitriu, domiciliat în București, calea Călărășilor 185, pentru motive determinate de lege,

Actualmente declară că este gravidă soția.

Averea soțului pârât se compune din un fond comercial de droguerie.

Averea soției reclamante se compune dintr'un imobil situat în bulevardul Ferdinand 71, ce i s'a constituit dotă și 16 mii lei numerar.

Soția se servește de timbru legal.

Termenul înfățișării este fixat pentru z'ua de 3 (trei) Iunie 1913.

Acest extract se publică de noi grefier, prin grefă, conform art. 285 cod. civil.

A se publică în ziarul *Dreptul*.

Grefier, *Const. Clucer.*

No. 13431 din 1913 Mai 22.

Dosar No. 944 din 1913.

D-na Atina Al. Petrescu, domiciliată în București, strada Oțetari No. 1, cu petițiunea înregistrată la No. 12337 din 20 Mai 1913, a intentat acțiune de divorț contra soțului său Alexandru Petrescu, pentru motive de injurii grave.

Din căsătorie a rezultat un copil anume Alexandru-Ion, în vârstă de 6 ani.

Averea soțului pârât constă într'un imobil situat în București, strada Oțetari No. 1, evaluat la suma de 30.000 lei.

Soția se servește cu timbre.

Termenul înfățișării s'a fixat la 7 Iunie 1913.

Acest extract se va publică în ziarul *Dreptul*, conform art. 285 c. civ. modificat.

Grefier, *Const. Clucer.*

No. 13451 din 1913 Mai 22.

Dosar No. 1355 din 1913.